

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Effects of the medical investigation Bijlmermeer aviation disaster on health perception of residents and rescue workers

Verschuur, M.J.

Citation

Verschuur, M. J. (2009, October 15). *Effects of the medical investigation Bijlmermeer aviation disaster on health perception of residents and rescue workers*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/14053>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/14053>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting

De effecten van het Medisch Onderzoek Vliegcramp Bijlmermeer op de gezondheidsbeleving van bewoners en hulpverleners

In de jaren die volgden op de vliegcramp Bijlmermeer op 4 oktober 1992, ontstond er een groeiende bezorgdheid over de psychische en fysieke gezondheid van de bewoners en hulpverleners die betrokken waren bij de ramp. Hardnekkige geruchten over de oorzaak van het ongeluk, blootstelling aan schadelijke stoffen en gezondheidsgevolgen leidden meer dan acht jaar later tot het Medisch Onderzoek Vliegcramp Bijlmermeer (MOVB). Het voornaamste doel van dit onderzoek was om de deelnemers gerust te stellen omtrent hun gezondheid en om uitsluitsel te verschaffen over de gevolgen van de ramp in het algemeen. Het MOVB bestond uit twee hoofdonderzoeken: een epidemiologisch onderzoek om de relatie tussen gezondheidsklachten en betrokkenheid bij de ramp te beoordelen en een individueel medisch onderzoek voor iedereen die aangaf gevolgen van de ramp te hebben onderzocht. Bovendien werd voor beide onderzoeken het effect van deelname onderzocht, om de beoogde afname van gezondheidsklachten en –zorgen te kunnen beoordelen. Dit proefschrift beschrijft de resultaten van dit effectonderzoek.

Het eerste doel van het huidige onderzoek was vast te stellen of deelname aan het individuele medische onderzoek of aan het epidemiologische onderzoek de voortdurende gezondheidsangst bij bewoners en hulpverleners, die al dan niet betrokken waren bij de Bijlmercramp, heeft doen verminderen. Het tweede doel was het effect van deelname op zelfgerapporteerde fysieke en psychische gezondheidsklachten in kaart te brengen. Het derde doel was om na te gaan, welke risicofactoren gerelateerd waren aan veranderingen in de beleving van huidige gezondheidsproblemen. Factoren die van invloed waren op culturele verschillen in veranderingen in gezondheidsbeleving bij bewoners van de Bijlmermeer werden apart onderzocht.

Dit onderzoek was een prospectieve longitudinale studie bij bewoners en hulpverleners op vier meetmomenten: tijdens de dataverzameling van het epidemiologische onderzoek en het individuele medische onderzoek (baseline), 6 weken later tijdens de consultatie met een arts (postmeting, alleen in het individuele medische onderzoek), 12 weken na het eerste meetmoment (korte termijn follow-up) en zes weken na de bekendmaking van de resultaten van het epidemiologische onderzoek onder hulpverleners (lange termijn follow-up), ten minste een jaar na de baseline.

In hoofdstuk 2 worden de resultaten beschreven van een onderzoek dat de hypothese toetste dat het grootschalig aanbieden van een individueel medisch onderzoek de voortdurende gezondheidsangst en –klachten na betrokkenheid bij een vliegcramp met mogelijke blootstelling aan schadelijke stoffen zou verminderen. Veranderingen in gezondheidsbeleving werden beoordeeld tussen baseline, consultatie en korte ter-

Samenvatting

mijn follow-up. Hulpverleners en bewoners meldden verhoogde gezondheidsangst en somatische sensitiviteit na 12 weken. Bewoners rapporteerden meer posttraumatische stress symptomen, terwijl hulpverleners een betere kwaliteit van leven aangaven en enigszins gerustgesteld waren vergeleken met de baseline metingen. Deelnemers die de arts hadden geconsulteerd lieten meer geruststelling zien na 6 weken, maar bij de follow-up maakten ze zich weer meer zorgen. Desondanks was hun gezondheidsangst lager dan die van deelnemers die de arts niet geconsulteerd hadden. Hulpverleners en bewoners gaven vaker aan, dat deelname aan het onderzoek een positieve invloed op hun gezondheid had gehad, dan een negatieve.

Het onderzoek waarvan verslag wordt gedaan in hoofdstuk 3 behandelt de vraag of deelname aan een traumagericht epidemiologisch onderzoek gezondheidsklachten en –zorgen vermindert, ongeacht de mate van blootstelling aan de traumatische gebeurtenis. Veranderingen in gezondheidsbeleving van hulpverleners en bewoners werden gemeten tussen baseline en korte termijn follow-up. Zowel hulpverleners als bewoners gaven minder geruststelling aan, en meer gezondheidsangst en somatische sensitiviteit 12 weken na de eerste meting. Deze veranderingen in gezondheidsbeleving werden niet voorspeld door blootstelling aan de vliegkamp, maar wel door hogere niveaus van psychische en fysieke symptomen tijdens baseline. Slechts 0,2% tot 1,6% van de bewoners en hulpverleners gaven bij de eerste meting aan, dat het onderzoek een zeer negatieve invloed had op hun psychische en/of fysieke welzijn.

Het onderzoek beschreven in hoofdstuk 4 beoordeelde (a) de effectiviteit van het verstrekken van informatie over de gezondheidsgevolgen van blootstelling aan de vliegkamp aan bewoners en hulpverleners die in verschillende mate betrokken waren bij de ramp en (b) individuele kenmerken die de effectiviteit van de verstrekte gezondheidsinformatie zou kunnen modereren. Dit onderzoek stelde de lange termijn effecten vast van deelnemers aan het individuele medische onderzoek en het epidemiologische onderzoek. Zes weken na bekendmaking van de resultaten van het epidemiologisch onderzoek onder hulpverleners rapporteerden alle deelnemers verhoogde niveaus van psychopathologie en vermoeidheid, en meer angst en zorgen over hun gezondheid, onafhankelijk van de mate van betrokkenheid bij de ramp. Vooral de overtuiging dat hun gezondheidsklachten werden veroorzaakt door blootstelling aan schadelijke stoffen ging gepaard met ernstiger gezondheidsklachten en –zorgen bij zowel bewoners als hulpverleners.

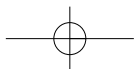
Het doel van het onderzoek waarover gerapporteerd wordt in hoofdstuk 5 was om vast te stellen welke risicofactoren verband houden met veranderingen in gezondheidsbeleving na deelname aan een traumagericht onderzoek onder hulpverleners en bewoners die in verschillende mate betrokken waren bij de vliegkamp. De voorspelling van korte en lange termijn veranderingen werd uitgevoerd bij deelnemers van zowel het individuele medische onderzoek als de epidemiologische studie. De multivariate voorspelling van de korte en lange termijn follow-up veranderingsscores

Samenvatting

voor gezondheidsbeleving wees uit, dat vooral bewoners met een laag opleidingsniveau, een niet-westerse achtergrond en hogere niveaus van vermoeidheid tijdens de baseline en deelnemers aan het individuele medische onderzoek die niet de arts consulteerden om de resultaten van het onderzoek te bespreken, verslechterde niveaus van gezondheidsbeleving rapporteerden op beide follow-ups. Bovendien waren posttraumatische stress symptomen op baseline voorspellend voor de korte termijn veranderingsscores.

In hoofdstuk 6 worden de resultaten gerapporteerd van een onderzoek naar de invloed van culturele verschillen op het korte termijn effect van deelname aan het MOVb bij bewoners van de Bijlmermeer. Dit onderzoek brengt in kaart welke risicofactoren en mediators van invloed zijn op verschillen in veranderingen in gezondheidsbeleving tussen westerse en niet-westerse bewoners die deelnamen aan het individuele medische onderzoek of de epidemiologische studie. Eerder vonden we dat niet-westerse deelnemers een verslechterde gezondheidsbeleving hadden ten opzichte van westerse deelnemers. Het huidige onderzoek toonde echter aan, dat er vele verschillen waren tussen beide groepen, zowel in baseline kenmerken als in (onderzoeksgerelateerde) metingen over de tijd. De enige overgebleven multivariate risicofactoren voor een verslechterde gezondheidsbeleving drie maanden na het onderzoek waren hoge niveaus van posttraumatische stress symptomen tijdens baseline, een lage opleiding, geen betaald werk hebben en nog niet lang in Nederland verblijven. Wel of niet een westerse achtergrond hebben had geen significante toegevoegde waarde aan de voorspelling van veranderingen in gezondheidsbeleving bovenop de bovengenoemde factoren. Ook werden er psychologische processen geanalyseerd, die plaatsvonden tijdens het onderzoek, om het verband tussen etniciteit en veranderingen in gezondheidsbeleving te helpen verklaren. De voorspellende waarde van westerse/niet-westerse etniciteit werd voornamelijk gemedieerd door veranderingen in psychopathologie, vermoeidheid en gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven.

Klaarblijkelijk heeft deelname aan het MOVb over het algemeen een negatief effect gehad op de bewoners en hulpverleners. Een aantal factoren lijken van belang om dit ongunstige effect te verklaren: de manier waarop geruststelling werd verschaft en de resultaten van de epidemiologische studie bekend werden gemaakt, het tijdstip van dit onderzoek, meer dan acht jaar nadat de vliegcrash plaatsvond, en individuele verschillen in kwetsbaarheid tussen de deelnemers.

Samenvatting

